

relații financiar ~ valutare și comerciale internaționale

Ghidul lucrătorului de comerț exterior

Sisteme de asigurare și mobilizare a creditelor

Mobilizarea creditelor la export

În domeniul comerțului internațional cu utilaje, echipamente și instalații derularea unui contract implică, din partea furnizorilor, mobilizarea unor resurse materiale și bănești din ce în ce mai mari și pe perioade din ce în ce mai lungi, determinate de perioadele lungi de fabricație, montaj și punere în funcțiune. În cazul în care furnizorul acordă direct credit importatorului (credit furnizor sau comercial), această perioadă se prelungește și cu durata rambursării creditului, respectiv cu durata încasării, la scadență, a creanțelor aflate în posesia lui. De regulă, pe perioada fabricației, expedierii și pînă la primirea efectelor comerciale (bilete la ordin) furnizorii utilizează fonduri proprii sau împrumutate, pe termen scurt — în condițiile pieței. Pentru a nu prelungi perioada de imobilizare a fondurilor proprii și/sau pentru a reduce volumul creditelor pe termen scurt, furnizorii, de regulă, nu păstrează în portofoliul propriu creanțele reprezentînd materializarea creditului acordat, ci le cedează (scontează) unei bănci comerciale sau institut de credit — primind contravaloarea „cash” a acestor creanțe, contra plății unei dobînzii corespunzătoare celei practicate pe piață. În felul acesta, furnizorul își reintregește mijloacele proprii și poate să procedeze la reluarea producției fără să mai aștepte încasarea contravalorii creanțelor direct de la importator — operație denumită în termenii tehnici **mobilizare**.

În trecut, mobilizarea creditului de către deținătorii unor creanțe rezultate din credite comerciale acordate importatorilor din străinătate se execută în condițiile pieței — condiții determinate de: durata creditului, valoarea de exprimare, modalitatea de garantare a creditului (ex: trate avalizate, garantate/negarantate), modul de asigurare a creditului etc. ceea ce făcea ca furnizorul să se acopere prin prețul contractului și pentru riscul

majorării dobînzilor pe piață. Apariția sistemelor de asigurare și mobilizare a creditelor la export — expresie a interesului statelor pentru stimularea propriilor exporturi introduce condiții uniforme, inclusiv sistemul dobînzilor preferențiale, atît pentru creditele comerciale (furnizor), cît și pentru cele bancare (cumpărător) permite exportatorilor să prezinte oferte de preț mai ieftine, în funcție de nivelul la care se ridică intervenția statului, condiție esențială în asigurarea unei competitivități sporite. De menționat că angajamentul de intervenție al statului (pentru suportarea diferenței de dobîndă) rămîne valabil pe întreaga durată a creditului, mobilizarea acestuia executîndu-se la nivelul dobînzii preferențiale, existente la data semnării contractului comercial, indiferent de evoluția ulterioară a dobînzilor pe piață.

Cunoașterea sistemelor de asigurare și mobilizare a creditelor la export prezintă o importanță deosebită și pentru importator, atît în analiza comparativă a ofertelor externe emise în condiții de credit diferite, cît și pentru obținerea celor mai avantajoase condiții de credit (durată de rambursare, dobîndă etc.). Ne referim în special la posibilitățile pe care le au în prezent I.C.E.-urile importatoare de a controla nivelul cheltuielilor legate de asigurarea, mobilizarea și dobînda creditului ce urmează a fi acordat de exportatorii de pe fiecare relație în parte, astfel încît acestea să fie evaluate la nivelul celor real practicate pe piața respectivă.

Formarea prețului de ofertă

La analiza prețului în varianta creditului comercial, importatorul trebuie să aibă în vedere că acesta cuprinde și cheltuielile pe care le suportă furni-

zorul, legate de creditul pe care îl acordă și anume: asigurarea creditului; dobînda de prefinanțare pe perioada fabricației; diferența dintre dobînda de pe piață și dobînda nominalizată în contract; diferența reprezentînd riscul majorării dobînzilor pe piață; cheltuielile legate de mobilizarea creditului.

Apreciem că prezentarea unui exemplu convențional de calcul al unei oferte în variantă de credit comercial ar putea să dea o imagine mai clară a influențelor elementelor prezentate mai sus asupra prețului de ofertă. Să presupunem că este vorba de o ofertă privind livrarea unei instalații complexe, avînd următoarele caracteristici:

- P_1 — perioada de fabricație: 6 luni
- P_2 — perioada de livrare: 8 luni
- V — preț de vânzare: 1000
- A — cota de efort propriu: 15% (150)
- C — cota de credit: 85% (850)
- T — durata creditului: 5 ani; rambursare în 10 rate semestriale, prima fiind scadență la 6 luni de la sfîrșitul livrărilor (termen mediu: 2,75 ani)
- D — dobînda nominală: 6% p.a.
- D_1 — dobînda pe piață pentru creditele pe 5 ani: 8% p.a.
- D_2 — dobînda la creditele pe termen scurt: 10% pe an.

Pornind de la datele de mai sus putem reface etapele de calcul al prețului de ofertă în varianta de credit comercial.

1) Cheltuielile de prefinanțare pe perioada fabricației

sînt date de formula: $C \times D \times P_1$ (zile)

$$\frac{850 \times 10 \times 180}{360 \times 100}$$

în care introducînd datele obținem:

$$\frac{850 \times 10 \times 180}{360 \times 100} = 42,50$$

2) Preț de vânzare „cash” la livrare va fi: $1000,00 + 42,50 = 1042,50$

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

3) Cheltuieli de prefinanțare pe perioada livrărilor la valoarea creditată :

$$\frac{1042,50 \times 85}{100} = 886,12 \text{ vor fi de :}$$

$$\frac{886,12 \times 10 \times 180}{360 \times 100} = 44,30$$

4) Preț de vânzare la sfârșitul livrărilor :

$$1000,00 + 42,50 + 44,30 = 1086,80$$

5) Diferența dintre dobânda nominală și dobânda de pe piață (8-6 = 2%) se include astfel :

$$\frac{1086,80 \times 85}{100} = 923,78$$

Diferența dobândă totală =

$$\frac{923,78 \times 2 \times 2,75}{100} = 50,80$$

6) Diferența reprezentând riscul creșterii dobânzilor pe piață la creditele comerciale :

$$1086,80 + 50,80 = 1137,60$$

$$\frac{1137,60 \times 85}{100} = 966,96$$

Diferența dobânda totală =

$$\frac{966,96 \times 2 \times 2,75}{100} = 53,18$$

7) Cheltuielile cu mobilizarea creditelor, evaluate la cca. 0,3% p.a. calculat asupra capitalului și dobânzilor vor fi :

$$1137,60 + 53,18 = 1190,78$$

$$\frac{1190,78 \times 85}{100} = 1012,16$$

dobânzi totale =

$$\frac{1012,16 \times 6 \times 2,75}{100} = 167,00$$

cheltuielile de mobilizare =

$$\frac{(1012,16 + 167,00) \times 0,3 \times 2,75}{100} = 9,72$$

8) Preț ofertă fără asigurare :

$$1190,78 + 9,72 = 1200,50$$

9) Asigurarea creditului pentru 85% din valoarea capitalului și a dobânzilor :

— cota asigurată capital :

$$\frac{1200,50 \times 35}{100} = 1020,42$$

— cota asigurată dobânzi :

$$\frac{167,00 \times 85}{100} = 141,95$$

Total sumă asigurată 1162,37

— costul asigurării :

$$\frac{1162,37 \times 1,50}{100} = 17,45$$

10) Preț final în variantă credit comercial :

a) preț vânzare : 1000,00+

b) dobânda de prefinanțare pe perioada fabricației : 42,50+

c) dobânda de prefinanțare pe perioada livrărilor : 44,30+

d) diferența de dobândă față de cea de pe piață : 50,80+

e) diferența de dobândă pentru acoperirea riscului creșterii dobânzilor pe piață : 53,18+

f) cheltuielile cu mobilizarea creditului : 9,72+

g) cheltuieli cu asigurarea : 17,45

Preț ofertă 1217,95

Așa cum rezultă din calculul prezentat mai sus, cheltuielile legate de acordarea creditului comercial majorază prețul ofertei cu circa 17% față de prețul de ofertă „cash” la livrare 1.217,95 față de 1.042,50).

Cunoscând condițiile de asigurare și mobilizare a creditelor la export în cadrul sistemelor oficiale existente în țara exportatorului, importatorul, la negocierea ofertelor de preț în varianta creditului comercial, trebuie să aibă în vedere :

- acceptarea unei dobânzi nominale în contract, la nivelul dobânzii oficiale din țara respectivă, în funcție de durata de rambursare a creditului ;

- reducerea prețului de ofertă responsabil exclusiv în mod practic a factorilor de incertitudine și anume, elementele „d” și „e”, respectiv : diferența de preț reprezentând diferența dintre dobânda nominală și dobânda practică pe piață ; diferența de preț reprezentând riscul creșterii dobânzilor pe piață.

- restul cheltuielilor (cost asigurare, dobânda de prefinanțare pe perioada fabricației și livrărilor, costul mobilizării) vor fi negociate în funcție de condițiile practicate pe piață.

În vederea efectuării unui control mai eficient al cheltuielilor legate de acordarea creditului comercial, care sînt incluse de furnizori în prețul ofertei, apreciem că ofertele ar trebui solicitate de importator (ICE-urile importatoare) — în condițiile de plată „cash” la livrare, pe parcursul negocierilor urmînd a se proceda la includerea în preț a acestor cheltuieli, cît mai aproape de nivelul practicat pe fiecare piață.

Avantajele creditului cumpărător

O pondere din ce în ce mai însemnată în volumul creditelor acordate în cadrul sistemelor oficiale de asigurare și mobilizare a creditelor la export, cu dobîndă preferențială ocupă creditele bancare (cumpărător). Creditele bancare (cumpărător) sînt acordate de bănci sau instituții de credit din țara exportatorului direct importatorului sau băncii acestuia, furnizorul fiind plătit „cash”, de regulă la livrare.

Utilizarea creditelor bancare (cumpărător) în finanțarea comerțului internațional cu mașini, utilaje, echipa-

mente și instalații, prezintă însemnate avantaje față de creditul comercial, atît pentru exportatori, dar în special pentru importatori.

Iată cîteva avantaje pentru exportator :

- fiind plătit „cash”, la livrare, acesta își reintregește fondurile mai rapid și poate proceda la reluarea producției fără a mai fi nevoit să aștepte încasarea efectelor comerciale sau să utilizeze credite de prefinanțare pe termen scurt ;

- elimină sau reduce din propriul bilanț postul „Creanțe-Debitări”, prin această mărindu-și capacitatea de a primi noi credite ce vor fi folosite pentru dezvoltare ;

- elimină sau reduce dificultățile legate de evidența creanțelor și urmărirea încasării acestora ;

- elimină eventualele cheltuieli legate de protestul creanțelor neincasate etc.

Avantajele pentru importator în utilizarea creditului bancar (cumpărător) decurg din înlocuirea creditului comercial ceea ce conduce la reducerea substanțială a prețului importurilor, cu consecințe favorabile directe asupra eficienței economice a obiectivelor de investiții în care acesta urmează să fie încorporat.

Astfel, prin plata furnizorului „cash” la livrare, din prețul de ofertă și implicit din prețul viitorului contract comercial se elimină : diferența de preț reprezentînd diferența dintre dobînda nominală și dobînda de pe piață în exemplul luat („d”) ; diferența de preț reprezentînd riscul majorării dobânzilor pe piață, din momentul semnării contractului și pînă la rambursarea ultimei tranșe de credit („e”) ; diferența de preț reprezentînd cheltuielile de prefinanțare pe perioada livrărilor și pînă la mobilizarea creditului („c”) ; diferența reprezentînd cheltuielile de mobilizare a creditului. De asemenea, cheltuielile de asigurare a creditului sînt ușor controlabile, de regulă fiind plătite la utilizarea creditului, pe bază de decont separat și nu incluse cu aproximație în prețul contractului.

Prin plata furnizorului „cash” la livrare, se elimină și cheltuielile reprezentînd spezele și comisioanele bancare pentru avalizarea tratatelor sau emiterea scrisorilor de garanție, în garantarea creditului comercial respectiv.

În același timp, prin utilizarea creditului bancar se poate obține și finanțarea unor importuri de valori mai reduse, pe durate de creditare mai mari decît în cazul unui credit comercial, sau pentru care furnizorii nu sînt în măsură să acorde credit comercial.

Radu TUFEANU

Banca Română de Comerț Exterior

Garantarea calității. Modul de formulare a clauzelor contractuale

Contractele comerciale de vânzare internațională, alături de definirea obiectului — element esențial, alături de preț, fără de care nu pot exista — conțin o serie de clauze privind garantarea calității acestuia, condițiile de formulare a reclamațiilor de către cumpărător, și căile de soluționare a eventualelor litigii. Practica desprinsă din activitatea de export a întreprinderilor noastre de comerț exterior arată că în majoritatea cazurilor clauzele privind aspectele arătate sînt judicios formulate, contribuind, în cazurile de litigii declanșate de reclamații externe, la soluționarea lor operativă și în spiritul convenit de părți.

Sînt însă și situații în care comercianții investiți cu negocierea nu dau atenția cuvenită unor aspecte aparent cu caracter juridic, dar care au serioase implicații economice asupra bunei derulări a contractului comer-

cial internațional cu implicații directe sau indirecte asupra eficienței; printre aceste laturi ale contractului amintim: formularea generică a clauzelor privind garantarea calității; lipsa unor stipulații exprese cu privire la documentele pe care trebuie să se fundamenteze reclamațiile, precum și termenele în care urmează a fi formulate; nealergerea organului arbitral investit cu soluționarea litigiilor care nu au putut fi stinse pe cale amiabilă și a dreptului aplicabil etc. Plecînd de la aceste realități ne-am propus să analizăm problemele enunțate, începînd cu numărul de față al Suplimentului și continuînd în cele următoare, formulînd unele sugestii bazate pe practica pozitivă a întreprinderilor noastre de comerț exterior, precum și pe aceea desprinsă din soluțiile diverselor organe de arbitraj comercial.

Drept uniform și uzanțe internaționale privind garantarea calității

Cumpărătorul dintr-un contract comercial de vânzare internațională urmărește o finalitate precisă — calitatea conformă a mărfurilor cumpărate, potrivit prevederilor contractuale. Așa fiind, este firesc ca normele de drept uniform și uzanțele internaționale — respectiv Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975, condițiile generale C.E.E./O.N.U. și contractele tip de vânzare — să conțină prevederi referitoare la garanția mărfurilor. Practica comercială internațională a dovedit că cumpărătorii au preferință să contracteze acele mărfuri a căror calitate este garantată de către vânzător, care se angajează să remedieze și să înlocuiască orice articol defect, precum și să mențină mărfurile în mod constant la același nivel, prin controale în uzină și în rețeaua comercială, efectuate ulterior eliberării certificatului de calitate și a celui de garanție.

Potrivit normelor de drept uniform și uzanțelor internaționale clauzele de garanție implică în mod necesar stabilirea unei perioade de garanție înăuntrul căreia vânzătorul răspunde pentru vicii. Stabilirea acestei perioade în contracte se poate face prin folosirea unor criterii legale sau a unor criterii convenționale fixate prin acordul părților. Astfel, condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/75, stabilesc termene de garanție pentru unele mărfuri. Pentru toate celelalte mărfuri nespecificate în Condiții, termenele de garanție urmează să se

stabilească prin contract de către cei doi parteneri. Sînt stabilite termene de garanție pentru:

- produsele mecanicii fine și articole optice, 9 luni de la data livrării;
- mașini și aparate de scris, 12 luni din ziua punerii în funcționare, însă nu mai mult de 15 luni de la data livrării;
- mașini grele și utilaje mari, 12 luni din ziua punerii în funcțiune dar nu mai mult de 24 luni de la data livrării;
- fabrici și instalații complexe, termenele de garanție se prevăd a fi și mai lungi, convenindu-se asupra lor prin contract.

În Condițiile generale de livrare C.E.E./O.N.U., clauza de garanție este prevăzută prin înscrisura unor prevederi referitoare la condițiile de garanție; perioada de garanție este stabilită în luni, urmînd ca partenerii să concretizeze aceste perioade prin contract. De asemenea, Condițiile generale de livrare amintite prevăd posibilitatea pentru părți de a prevedea în contracte o durată de zile de utilizare a mărfii, precum și o reducere a perioadei de garanție, în cazul unei utilizări peste durata zilnică stabilită.

Referindu-ne la reglementările dreptului intern, subliniem faptul că obligația de garanție este de esență contractului de vânzare-cumpărare, ea decurgînd în mod obișnuit din orice contract translativ de proprietate. Principiul este același atît în dreptul material uniform cît și în diversele sisteme de drept intern, civil sau comercial. Între acestea din urmă există însă o serie de reglementări diferite, care nu alterează principiul astfel formulat, constituint — în ultimă anali-

ză — deosebiri de tehnică legislativă. Este însă de principiu că părțile au libertatea de a modifica — prin clauzele înscrise în contract — conținutul, întinderea și efectele obligației legale de garanție a vânzătorului; trebuie reținut însă că acesta rămîne întotdeauna ținut să răspundă pentru faptul său personal, orice convențiune contrară fiind nulă.

Conținutul obligației vânzătorului de a răspunde de lucrul livrat este alcătuit din două îndatoriri ce-l incumbă, îndatoriri care se completează reciproc și care sînt determinate de însăși finalitatea contractului: garantarea pașnicii posesiunii a lucrului de către cumpărător, beneficiar, al livrării; garantarea conformității lucrului livrat cu condițiile de calitate și cantitate stabilite prin contract. Vânzătorul este deci ținut să răspundă de lucrul livrat, garantînd cumpărătorului nu numai liniștea dar și utila posesiune a acestui lucru. Această posesiune nu-i poate fi însă utilă dacă lucrul livrat are defecte și lipsuri calitative sau cantitative, prezentînd — față de clauzele convenite prin contract — neconformități de natură să-l scadă valoarea ori să-l facă impropriu folosirii.

Pentru situațiile în care norma conflictuală trimite la sistemul de drept al uneia din țările nesocialiste cu care avem raporturi de comerț exterior, se cuvine reținut că reglementările făcute în dreptul intern al acestor țări referitor la garanția vânzătorului pentru conformitatea mărfii livrată nu sînt unitare. În sistemul dreptului francez — ca regulă generală — garanția pentru conformitate calitativă este limitată la viciile ascunse ale lucru-

lui vîndut; această noțiune include defectele lucrului necunoscut cumpărătorului în momentul încheierii contractului și care-l fac impropriu întrebunțării sau — cel puțin — îi micșorează în așa măsură posibilitatea unei întrebunțări integrale încît se poate presupune că nu l-ar fi cumpărat dacă avea cunoștință de ele. Ideea centrală a sistemului francez este aceea că pentru angajarea răspunderii vînzătorului trebuie ca viciile ascunse ale lucrării să fi fost necunoscute cumpărătorului în momentul încheierii contractului. Prin excepție de la această regulă generală, în vînzările comerciale garanția vînzătorului poate exista și în cazul unor vicii aparente, însă numai în vînzările făcute de la o piață la alta și cu condiția de a fi denunțate de cumpărător în termen scurt (2—5 zile). În scop de a se satisface exigențele tranzacțiilor comerciale — se dă noțiunii de vicii ascunse o accepțiune mai largă, astfel încît cuprinde și defectele provenite din modul imperfect al fabricării mărfurilor; această interpretare extensivă este utilă a fi reținută în practica raporturilor de comerț exterior.

Sistemele de drept german (R.F.G.) și elvețian nu acceptă concepția care limitează obligația de garanție a vînzătorului la viciile ascunse ale lucrului vîndut, reglementînd o răspundere mai cuprinzătoare pentru absența calităților acestui lucru, astfel cum au fost promise prin contract. Reglementarea dreptului german-elvețian este mai cuprinzătoare în sensul că include nu numai defectele ascunse ale lucrului, ci și neconformitățile lui calitative în raport cu clauzele contractului. În această reglementare reaua funcționare a lucrului vîndut constituie un defect ascuns, cuprins în obligația de garanție legală a vînzătorului și care angajează răspunderea. Chiar în lipsa unei dispozițiuni exprese, considerăm că și în sistemul dreptului francez reua funcționare a lucrului vîndut poate fi asimilată unui viciu ascuns de natură să angajeze răspunderea vînzătorului; în acest sens literatura de specialitate a subliniat „caracterul economic” pe care-l are garanția pentru vicii ascunse, iar jurisprudența a decis că o firmă producătoare care face din vînzarea produselor sale un act profesional n-are drept să ignoreze defectele lor chiar dacă sînt ascunse, asumîndu-și astfel întreaga responsabilitate față de cumpărătorii întrucît chiar faptul de a nu fi verificat atent lucrurile pe care le livrează constituie în sarcina ei o culpă.

În vînzările comerciale — pentru a putea exercita acțiunea în rezoluțiune (respectiv pe cea estimatorie, pentru reducerea prețului) — dreptul german-elvețian obligă pe cumpărător să denunțe neconformitatea mărfurilor livrate imediat după primirea lor.

În sistemul dreptului englez absența calităților promise lucrului vîndut angajează răspunderea vînzătorului; reglementarea este asemănătoare aceleia a dreptului german-elvețian.

Pe planul uzanțelor internaționale, în perioada de garanție, vînzătorul răspunde pentru calitate, indiferent dacă viciile sînt aparente sau ascunse. Garanția calității apare ca o formă a răspunderii civile, care există independent de împrejurarea că executarea greșită este imputabilă nu numai vînzătorului.

Clauze privind garantarea calității

Plecînd de la finalitatea urmărită de cumpărător — primirea mărfurilor într-o strictă conformitate cu parametri de calitate înscrși în contract —, încă din faza de negociere se urmărește formularea unor clauze adecvate privind modul de determinare a calității, parametrii tehnico-funcționali pe care trebuie să le prezinte marfa livrată etc.; totodată se stabilesc căile de remediere a eventualelor defecțiuni, termenii de garanție, consecințele livrării unor mărfuri sub calitatea contractată etc. Rezumîndu-ne la garantarea calității — celelalte aspecte urmînd să facă obiectul analizei noastre în cadrul numerelor viitoare la această rubrică, redăm în continuare modul de formulare a clauzelor privind problema în discuție, în contractul modul de vînzare comercială internațională al Intreprinderii „Mecanoexportimport”:

„Garantarea de bună funcționare:

Vînzătorul garantează calitatea materialului, a execuției produsului și buna funcționare a acestuia.

Termenul de garanție este de ... luni de la data punerii în funcțiune, dar nu mai mult de... de la data livrării.

Vînzătorul răspunde pentru viciile ascunse descoperite în perioada de garanție și se obligă să procedeze la înlăturarea lor, în termenul tehnic necesar.

Vînzătorul nu răspunde pentru piesele de uzură rapidă care intră în componența produsului. Cumpărătorul

se obligă să cumpere aceste piese în cantitățile tehnice necesare pentru întreaga perioadă de garanție a produsului livrat”.

De remarcat faptul că prin clauza reproducută mai sus termenul de garantare a calității este stabilit în funcție de două evenimente, de la care încep să curgă:

a) de la data punerii în funcțiune a bunului livrat de vînzător, dar

b) fără ca acest termen să poată depăși n luni de la data livrării.

Considerăm judicioasă această formulă de redactare a clauzei pe care o analizăm deoarece are menirea să stimuleze pe cumpărător să pună în stare de folosință bunul cumpărat, să-i încerce calitățile, în interiorul termenului de garanție. Evident, în funcție de natura mărfurilor clauzele privind garantarea calității pot îmbrăca și alte formulări.

Legat de garantarea calității și a bunei funcționări a mărfii livrate, în cazurile în care obiectul contractului îl constituie mașini și utilaje, prin contractul de vînzare internațională se practică înscrierea și a unor clauze privind modul de asigurare a activității de service. Iată cîteva variante de asemenea clauze, desprinse din contractul model al întreprinderii pentru comerțul exterior „Mecanoexportimport”.

„Service:

Varianta 1:

Vînzătorul organizează în țara cumpărătorului, service-ul necesar pentru asigurarea bunei funcționări a produselor în termen de garanție și post garanție. Condițiile în care se organizează acest service formează obiectul unui contract separat.

Varianta 2:

Cumpărătorul asigură service-ul necesar pentru funcționarea corespunzătoare a produselor în perioada de garanție și post garanție. Condițiile în care organizează acest service formează obiectul unui contract separat.

Varianta 3:

Cumpărătorul asigură service-ul necesar pentru funcționarea corespunzătoare a produselor”.

Încheiem considerațiile noastre cu sublinierea că în raporturile contractuale dintre parteneri din țări membre ale C.A.E.R. termenii de garanție sînt cele prevăzute în C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975.

dr. AL. DETEȘAN

Dezbateri în jurul noului sistem monetar vest-european

Generalizarea politicii de flotare a cursurilor de schimb în rindul principalelor țări occidentale după a doua devalorizare a dolarului față de aur (februarie 1973) și accentuarea fenomenelor de instabilitate în relațiile valutare internaționale în anii următori, au determinat amânarea „sine die” a planurilor anterioare de realizare a uniunii monetare a țărilor membre ale C.E.E. În fața acestor țări au apărut probleme și dificultăți noi, ceea ce a schimbat în mare măsură și concepțiile privind „integrarea monetară”, obiectiv stabilit inițial pentru 1980, dar amânat ulterior pentru o dată neprecizată.

Este cunoscut că în acest domeniu — al realizării „uniunii monetare” a țărilor C.E.E. — s-a scris mult în literatura de specialitate occidentală, s-au făcut numeroase propuneri, s-au încercat diferite planuri, dar progresele au fost minore, iar eșecurile recunoscută chiar de oficialități. Se consideră că în prezent — dincolo de formele diferite în care sînt prezentate de către diverși autori — se remarcă trei direcții principale de acțiune pentru atingerea, în timp, a „integrării monetare” a țărilor C.E.E.*):

1. Acțiunile concertate, luate pas cu pas de către toate țările membre pentru formarea treptată a instituțiilor monetare comune (așa cum s-a propus în raportul Werner). Între valutele tuturor țărilor membre se stabilesc cursuri cu marje din ce în ce mai înguste de fluctuație, se trece treptat la finanțarea în comun a țărilor cu deficite ale bilanțelor de plăți, pînă cînd se ajunge la momentul în care cursurile sînt complet fixe (fără marje de fluctuație), iar rezervele de aur și devize sînt complet comasate. În final, țările membre se angajează ferm să rămînă în acest aranjament, apoi are loc integrarea instituțiilor monetar-financiare (de exemplu, formarea unei singure bănci centrale etc.).

2. Extinderea treptată a integrării prin intermediul sistemului prezent de flotare concertată.

Spre deosebire de prima cale, în această variantă integrarea nu presupune mersul comun al tuturor țărilor cu aceeași viteză, fiecare țară hotărînd să adere la sistem în funcție de anumite condiții preliminare (ideea este dezvoltată în raportul Tindemans).

3. Crearea de la început a instituțiilor monetare comune, respectiv a unei monede paralele (o unitate vest-europeană de cont) și a unui fond — sau a unei bănci — comunitare menite să o administreze. Treptat, în funcție de condiții, țările membre vor adera în tot mai mare măsură la regulile instituțiilor comunitare și în

final acestea vor governa activitatea monetară din C.E.E.

Deși s-au făcut eforturi pentru realizarea unor pași concreți pe fiecare din căile menționate (de exemplu, realizarea și menținerea în funcțiune, în ciuda numeroaselor dificultăți, a sistemului vest-european de flotare concertată, sau crearea Fondului european de cooperare monetară), ceea ce a caracterizat pînă acum acest domeniu al relațiilor intracomunitare au fost disputele deschise între țările participante și atmosfera pesimistă în care s-au desfășurat încercările de conciliere a pozițiilor divergente.

O ultimă încercare de ieșire din acest impas și de redemare a procesului de adîncire a integrării vest-europene în domeniul monetar o constituie prezentele eforturi pentru punerea în aplicare a planului franco-vest-german privind instituirea unei zone de stabilitate a cursurilor de schimb între țările membre ale C.E.E. Planul amintit, discutat la reuniunea de la Bremen a Consiliului European (6—7 iulie a.c.), este în curs de definitivare, în ceea ce privește detaliile sale tehnice, la nivelul experților. Termenul provizoriu de intrare în funcțiune a planului este 1 ianuarie 1979. În literatura de specialitate măsurile care urmează să fie luate apar și sub denumirea de planul pentru crearea unui „nou sistem monetar vest-european” (E.M.S. — European Monetary System).

Principalele direcții de acțiune hotărîte pînă în prezent în ceea ce privește crearea acestui nou sistem sînt următoarele:

1. Majorarea fondurilor lichide disponibile la actualul Fond european de cooperare monetară prin creșterea contribuțiilor țărilor membre (în final Fondular urma să dispună de circa 50 miliarde dolari). Fondul — care nu mai tîrziu de doi ani de la data demarării noului sistem va deveni „Fondul Monetar European” — va fi principalul organism de intervenție pe piețele valutare, menit să asigure stabilitatea cursurilor de schimb ale valutei țărilor membre.

2. Actualul sistem vest-european de flotare concertată (șarpele monetar) va rămîne în funcțiune pînă la intrarea în vigoare a noului sistem, el urmînd să constituie baza de pornire a viitoarelor aranjamente privind cursurile de schimb.

3. În principiu, s-a stabilit ca aranjamentele privind cursurile de schimb ale noului sistem să fie cel puțin la fel de stricte ca cele prevăzute în cadrul șarpelui monetar. Deși detaliile tehnice nu sînt încă bine cunoscute, se apreciază că valutele care vor face parte din noul sistem vor avea cursuri fixe între ele, cu marje de fluctuație

de $\pm 1\%$, dar pentru valutele țărilor membre ale C.E.E. care nu se vor putea supune acestei reguli, va fi permisă funcționarea într-un interval mai larg (de cel mult $\pm 4,5\%$). Treptat se prevede uniformizarea intervalului de fluctuație, astfel încît într-o perioadă de cel mult doi ani de la data intrării în vigoare a noului sistem toate valutele membre să aibă cursuri fixe în limita a $\pm 1\%$.

4. În general, intervențiile pentru păstrarea cotațiilor în limitele stabilite vor fi făcute în valutele țărilor participante (deci nu în dolari), iar modificările cursurilor fixe (cursuri centrale — în terminologia folosită) vor trebui să fie acceptate prin consens. Intervențiile și orice măsuri privind cursurile de schimb vor presupune consultări prealabile corespunzătoare între instituțiile specializate ale țărilor membre.

5. Va fi creată o nouă unitate monetară europeană (ECU-European Currency Unit), egală cu actuala unitate de cont calculată pe baza „coșului” vest-european de valute și ea va deveni „centrul viitorului sistem”. Această unitate, genmenele vîltoarei monede comune vest-europene, ar fi utilizată pentru operațiunile dintre băncile centrale ale țărilor membre, iar treptat și pentru alte operațiuni. O primă emisiune de ECU va fi realizată pe baza formării de rezerve în dolari, aur și valutele țărilor membre. Băncile centrale vor depune o parte din rezervele lor de dolari și vor primi în schimb ECU.

6. Noul sistem nu se va limita doar la țările membre ale C.E.E., el urmînd să fie deschis și altor țări vest-europene care sînt interesate și sînt legate de C.E.E. (de exemplu Austria, Norvegia, Suedia, Elveția).

În prezent se desfășoară negocierile la nivelul experților financiari din țările membre, încercîndu-se să se pună de acord pe calea unor formule tehnice divergențele existente. Astfel Anglia și Italia condiționează participarea la preconizatul sistem monetar vest-european de acordarea unor facilități care să permită valutei proprii să se mențină fără mari dificultăți în cadrul sistemului. Italia a cerut de exemplu, ca marjele de fluctuație (de intervenție) să fie de 6—8%.

Anglia a condiționat concesiile pe care le-ar face prin aderarea la sistem, de revizuirea unora din politicile regionale și agricole ale Pieței Comune. În general, cercurile financiare apreciază că totuși va fi greu să se elimine toate divergențele actuale existente pînă la 1 ianuarie 1979.

Mugur ISĂRESCU

* W. M. Corden: *Inflația, cursurile de schimb și economia mondială*. Oxford, editura Clarendon, 1977 (pag. 150—154).

Bursele internaționale de mărfuri

Bursele internaționale de mărfuri au apărut concomitent cu dezvoltarea operațiunilor comerciale specifice, ele trecând printr-o serie de prefaceri și transformări succesive. Inițial, bursele funcționau în porturi ca loc de întâlnire a comercianților care se interesau de desfacerea afacerilor, de plecarea și sosirea corăbiilor. Aici, negustorii obțineau informații din alte țări despre nivelul schimburilor, organizarea tirgurilor, capacitatea de credit a comercianților, nivelul cererii și ofertei de mărfuri etc. Pentru a fi ușor cunoscute și identificate, aceste localități erau marcate cu o pungă fixată pe firmă sau pe perețele clădirii. De aici se presupune că a provenit cuvântul „Bursa” (cuvântul pungă se traduce în limba italiană prin expresia „di borsa”^{*)}).

Prima bursă mondială în adevăratul înțeles al cuvântului a fost Bursa din Anvers, inaugurată în anul 1531. La început obiectul principal a fost negocierea tratelor și monedelor. Dintre consecințele funcționării bursei se menționează dezvoltarea comerțului de mărfuri și a pieței creditului.

De la apariția lor și pînă în secolul al XVII-lea, la aceste burse se negociau în afară de mărfuri și alte feluri de valori, în special efecte, trate asupra străinătății, metale prețioase și monede ale diferitelor state. Mai târziu, după ce apar titlurile de stat (efectele publice), bursele au luat o mare dezvoltare prin negocierea și a acestor titluri. Treptat la extindere în activitatea acestor piețe și valori sau mărfuri ca: cereale, petrol, lînă, fier, bumbac, cauciuc și diferite alte materii prime. Acest fapt a dus la o specializare și o separație în activitatea lor în burse de mărfuri și burse de valori, acestea din urmă la rîndul lor: de efecte și de devize.

Diferența între o piață obișnuită și bursă o formează felul special în care se negociază la bursă. Modul de a negocia la bursă, o anumită marfă, de o anumită calitate, în cantități sau partizi uniforme, a făcut să apară unele reguli stabilite și acceptate în prealabil de participanții la negociere. Ele sînt cunoscute sub numele de uzanțe, mărfurile negociate nu pot fi decît de un anumit fel și tip, putîndu-se vinde numai după denumire, sau cel mult după probe sau mostre și în anumite cantități. O altă caracteristică a bursei este faptul că în cadrul lor nu se pot negocia decît valori fungibile, mărfuri care pot fi substituie printr-o altă cantitate, din care cauză ele mai sînt numite și piețe de mărfuri fungibile. Prin natura și

modul lor de funcționare, bursele nu sînt apte a fi folosite ca piețe pentru valori nefungibile. La burse se pot tranzacționa mărfuri care nu au fost încă produse, iar negocierile se încheie pe baza unor formulare tipizate.

După gama de mărfuri tranzacționate bursele se împart în burse specializate și burse generale. La bursele specializate se comercializează o singură marfă sau un număr restrîns, iar la cele generale o gamă mai largă de produse.

Bursele de mărfuri pot fi împărțite de asemenea, în burse cu caracter național cum sînt cele din Italia, Franța, R.F.G., Japonia etc. și burse de mărfuri cu profil internațional. Acestea efectuează operațiuni pentru clienți din diverse țări și au un rol important în dezvoltarea comerțului mondial. Dintre acestea pot fi enumerate bursele de metale și de zahăr din Londra, bursele de cauciuc din Singapore și Londra, bursele de cereale de la Chicago, Winnipeg, Buenos Aires, Londra, Liverpool, bursele de bumbac de la New-York și Londra etc.

După principiul de organizare, bursele se pot împărți în burse sub egida statului și burse organizate de diferite asociații ale producătorilor. Ca formă juridică, bursele sînt organizate ca societăți pe acțiuni cu un număr limitat de membri. Capitalul de bază se subscrie sub formă de certificate la un număr determinat de membri. Deținătorii certificatelor nu primesc dividende, ci au doar dreptul de a încheia tranzacții în incinta bursei. Dreptul de a trata și încheia tranzacții la bursă îl au anumite persoane, anumiți agenți oficiali sau mijlocitori oficiali care pot primi ordinele de vânzare sau de cumpărare, ce pot fi fixe, limitate, fără limită sau aux mieux. Prin ordin limitat se înțelege că mijlocitorul oficial, poate încheia valabil numai cînd cursul din ziua respectivă ajunge la nivelul indicat de client. Ordinul trebuie să arate cît timp rămîne valabil. Prin ordin fără limită, se înțelege că mijlocitorul poate încheia operațiuni de vânzare, sau cumpărare, la orice curs din cele care s-au tratat și încheiat operațiuni în acea zi.

Încheierile se fac numai în incinta bursei, de către mijlocitorii oficiali, care fac strigările într-un anumit spațiu rezervat lor. Tot acolo se află și membrii care compun comisiunea cotei, care lucrează sub supravegherea comisariatului guvernului și a sindicatului Bursei.

În timpul cit se lucrează la bursă accesul în sală este permis numai membrilor asociați, agenților sau mij-

locitorilor oficiali, remizierilor oficiali, membrilor Comitetului Bursei, funcționarilor Bursei, și persoanelor special autorizate de Comitetul Bursei. La operațiunile de bursă pot participa și membri individuali, care au dreptul de a încheia tranzacții pe cont propriu, cum sînt diverși comercianți sau intermediari denumiți „dealers”.

În funcție de drepturile de care dispun, membrii asociațiilor de bursă se împart în: membri cu drepturi depline și membri cu drepturi limitate. Cei cu drepturi depline încheie operațiuni de bursă direct sau prin reprezentanții lor și sînt în general cetățeni din țara respectivă. Membrii cu drepturi limitate, sînt firme specializate în producția și comerțul mărfurilor de bursă. Ei pot fi din orașul bursei sau din afara lui sau asociați autohtoni și străini. Brokerii sau agenții de bursă sînt intermediari, ei nu pot face tranzacții pe cont propriu. Prin activitatea lor creează un cadru de confruntare între vînzători și cumpărători, garantînd realizarea contractelor față de cel doi parteneri principali și permițînd astfel o formă adecvată de asigurare față de o eventuală plată. Vînzătorii și cumpărătorii desigur ar putea ei înșiși stabili prețul pentru un contract, fără mijlocitori, dar de fapt această modalitate nu este practică în cadrul bursei. Brokerii primesc pentru serviciul lor un comision, de obicei de circa 1% din valoarea cumulată a vînzărilor și cumpărărilor. Brokerul, în afară de mijlocirea tranzacțiilor, fie în calitate de agent oficial, fie de intermediar particular (Anglia și S.U.A.) are și rolul de a stringe cît mai multe informații pentru clienții săi, avînd în vedere abundența de date statistice de la bursă. Totodată, un broker bine informat poate, la rîndul său, să facă aprecieri cît mai veridice asupra situației pieței, asupra tendințelor și schimbărilor de preț, care se pot dovedi utile în efectuarea unor operațiuni avansate.

Bursa este condusă și administrată de un comitet al bursei, compus din mai mulți membri, aleși pe un timp

^{*)} După cercetările făcute mai tîrziu de Max Furst și publicate în lucrarea sa „Die Borse” (1912), rezultă că originea Bursei trebuie găsită în orașele italiene Genova, Veneția și Florența, care concentră înainte de descoperirea Americii viața comercială a lumii, unde toate firmele mari își aveau legăturile și succursalele lor. Negustorii din toată lumea tratau aici afacerile lor de preferință într-o casă care era ornată pe unul din pereții exteriori cu o piatră pe care erau sculptate trei pungi cu bani. Casa aparținea unei familii patriciene numită Van der Bourse, iar locul în care se afla era cunoscut sub numele de Beurs sau Burs.

De la această familie și casă se presupune că a rămas numele și noțiunea de Bursă — loc de reunitune a negustorilor care s-a menținut în secolul al XV-lea și al XVI-lea, fiind adoptat ulterior și la Anvers. De aici apoi s-a generalizat trecînd în secolul al XVI-lea în toate centrele unde aveau loc asemenea reunituni.

contract economic

Obligația de comunicare a specificațiilor

Calitatea și sortimentul produselor ce se livrează de către unitățile socialiste se determină în contractele de furnizare prin referire la standarde de stat, norme interne, caiete de sarcini etc.

De multe ori însă, simpla referire la standardul de stat sau la norma internă nu constituie o determinare suficientă a produsului sub aspect calitativ. Aceasta — deoarece, în unele cazuri, standardele și normele interne cuprind o gamă mai mare de produse de același fel în cadrul căreia părțile contractante trebuie să se fixeze asupra unui anumit sortiment care să corespundă nevoilor beneficiarului.

În asemenea cazuri deci, pentru îndeplinirea conformă a sarcinii de plan, una dintre părțile contractante (beneficiarul) are obligația să-i comunice celeilalte părți (furnizorului) specificațiile produselor care urmează să se livreze.

Această comunicare se face, de regulă, chiar la încheierea contractului, pentru ca furnizorul să fie în situația de a-și putea organiza din timp producția și aprovizionarea tehnico-materială. Cu alte cuvinte, părțile stabilesc, prin înseși clauzele contractului, specificațiile produselor care urmează să se execute. Specificațiile pot constitui în acest caz și obiectul neînțelegerilor precontractuale care se rezolvă conform procedurii cunoscute.

Comunicarea specificațiilor după încheierea contractului este reglementată de art. 3 alin. penultim din Legea nr. 71/1969 numai pentru produsele sezoniere sau cu ciclu scurt de fabricație: „Pentru produsele sezoniere ori cu ciclu scurt de fabricație, organizațiile socialiste vor stabili în contracte termenele la care vor prezenta specificațiile și detaliile pentru aceste produse“.

Specificațiile nu se confundă cu datele care se transmit, de obicei, prin comandă. Ele cuprind detalii tehnice fără de care furnizorul nu poate să înceapă fabricarea produselor care formează obiectul contractului.

Necomunicarea specificațiilor pentru produsele sezoniere și cele cu ciclu de fabricație este sancționată, potrivit art. 1 lit. b din H.C.M. nr. 306/1970, prin plata de penalități.

Aceste penalități se calculează prin aplicarea unui coeficient la prețul produselor care nu au putut fi executate

din cauza întârzierii în comunicarea specificațiilor.

Desigur că plata penalităților nu constituie singura consecință a respectivei întârzieri. Beneficiarul este obligat, în conformitate cu dispozițiile art. 21 din aceeași lege, să repare și prejudiciul cauzat furnizorului prin neîndeplinirea obligației de a comunica în termen specificațiile. Este vorba, desigur, despre prejudiciul care nu a fost acoperit prin plata penalităților.

Pe lângă aceste consecințe, beneficiarul nu va putea obține de la furnizor penalitățile și daunele aferente nelivrării produselor la termenul contractual, intrucât — prin ipoteză — respectiva nelivrare este consecința întârzierii în îndeplinirea obligației contractuale amintite care revine beneficiarului în calitate de debitor.

Desigur că și în privința neîndeplinirii obligației de comunicare a specificațiilor, sînt incidente dispozițiile art. 23 din Legea nr. 71/1969, beneficiarul care nu și-a putut îndeplini obligația din cauză de forță majoră fiind exonerat de răspundere. Riscul neexecutării contractului din această cauză va fi suportat însă, de către beneficiar care nu va fi îndreptățit să obțină angajarea răspunderii furnizorului care, în asemenea condiții, a fost în imposibilitate de a realiza și livra produsele contractate.

Obligația beneficiarului nu poate fi considerată îndeplinită decît dacă a comunicat specificații complete, în con-

cordanță cu sarcina de plan și obiectul contractului, precum și cu respectarea normativelor tehnice privind executarea și livrarea produsului contractat.

Cerința comunicării complete se analizează sub două aspecte. În primul rînd, este necesar să se specifice detaliile tehnice pentru întreaga cantitate de produse contractată sau pentru întreaga cantitate ce urmează să fie livrată la o anumită dată sau într-o anumită perioadă. Dacă obligația privește, de pildă, 10.000 m.p. produse, iar specificațiile s-au comunicat numai pentru 8.000 m.p., se răspunde în legătură cu diferența de 2.000 m.p. În al doilea rînd, dacă specificațiile trebuie să cuprindă mai multe elemente tehnice fără de care produsul nu poate fi executat și livrat, transmiterea parțială a acestor elemente nu poate avea semnificația îndeplinirii obligației de comunicare a specificațiilor.

Specificațiile, avînd rolul de a amănuți determinarea obiectului contractului, nu se vor considera valabile transmise dacă sînt în concordanță cu acest obiect. Altfel spus, prin comunicarea specificațiilor nu se poate modifica, ci doar detalia obiectul contractului.

De asemenea, obligația beneficiarului nu se consideră îndeplinită prin transmiterea unor specificații care nu se înscriu în limitele normativelor tehnice după care se execută produsul. Astfel, de pildă, în materie de produse lemnoase, standardele de stat prescriu limitele dimensionale în care se execută aceste produse. Nu sînt valabile acele specificații care cuprind dimensiuni ce se situează deasupra sau dedesubtul acestor limite.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Participarea vînzătorului la controlul calitativ al mărfurilor în țara cumpărătorului

Poziția juridică a vînzătorului față de controlul calitativ al mărfurilor efectuat în țara cumpărătorului — deci în străinătate — prezintă aspecte variate în cadrul Condițiilor generale de livrare C.A.E.R. Uneori vînzătorul poate fi obligat, independent de voința sa, să participe la o asemenea verificare. De obicei însă el dispune de facultatea de a conveni în această privință, prin înțelegere cu cumpărătorul.

Obligația vînzătorului de a fi pre-

zent (în fapt printr-un delegat) la efectuarea controlului calitativ în țara cumpărătorului rezultă în primul rînd din prevederile par. 26 pct. 6 din C.G.L. Potrivit textului citat, o asemenea îndatorire ia naștere în cadrul anumitor livrări de mărfuri, din inițiativa cumpărătorului și în condițiile stabilite prin acordul părților în cauză.

Categoria de livrări la care se referă paragr. 26 pct. 6 din C.G.L. are drept obiect „utilajele complexe mari“.

Datorită specificului acestora, controlul productivității convenite prin contractul de livrare trebuie îndeplinit, potrivit par. 26 pct. 5 din C.G.L., la locul instalării utilajelor, așadar în țara cumpărătorului. Este adevărat că par. 26 pct. 5 localizează în aceeași țară controlul calitativ referitor și la alte mașini și utilaje, însă nu instituie obligativitatea participării vânzătorului la această verificare decât dacă livrarea a avut de obiect, așa cum s-a arătat, utilajele complexe mari.

Chiar în cazul acestor din urmă, produse, C.G.L. lasă totuși la latitudinea cumpărătorului să aprecieze dacă prezența vânzătorului se impune sau nu la efectuarea controlului calitativ. Dacă cumpărătorul cere explicit o atare participare, manifestarea sa de voință creează în sarcina vânzătorului obligația de a se conforma. El nu ar putea să refuze solicitarea, participarea fiind necesară. Dacă însă cumpărătorul nu ia inițiativa de a cere vânzătorului să fie prezent la verificare, prevederile par. 26 pct. 6 din C.G.L. nu sînt îndeplinite, astfel că obligația în discuție nu ia naștere.

În fine, modul de participare a vânzătorului la controlul productivității utilajelor complexe mari trebuie să fie „convenit de părți”, desigur la cererea cumpărătorului, așa cum se precizează în par. 26 pct. 6 din C.G.L.

Cele trei cerințe arătate (livrare de utilaje complexe mari, cererea cumpărătorului ca vânzătorul să participe la verificarea calitativă și acordul părților asupra modalităților efectuării acesteia) trebuie îndeplinite cumulativ spre a genera obligativitatea prezenței vânzătorului la controlul productivității mărfii, în țara cumpărătorului. Rezultatele unei asemenea verificări se menționează într-un protocol, care se semnează de ambele părți, așa cum dispune par. 26 pct. 6 din C.G.L.

O altă situație în care vânzătorul are îndatorirea să ia parte la verificarea calitativă desfășurată în țara cumpărătorului a fost consacrată de practica arbitrală de comerț exterior. Este vorba de acțiuni arbitrale care au ca obiect defecte ale mărfii, reclamate în prealabil de către cumpărător, însă fără să fi obținut satisfacție pe cale amiabilă din partea vânzătorului.

În asemenea litigii, organul arbitral poate să considere necesară o reexaminare amănunțită, în prezența ambelor părți, a însușirilor produsului livrat. Potrivit unei expresii care s-a încetățenit, se procedează astfel la o „verificare comună”. Aceasta urmează să servească apoi ca probă edificatoare pentru ca organul arbitral să soluționeze în deplină cunoștință de cauză reclamația calitativă formulată de către cumpărător și să decidă dacă este justă sau nu.

În cazul în care se admite o verificare comună, vânzătorul nu ar putea lipsi de la efectuarea ei, prezența sa

(desigur prin delegat) fiind obligatorie. Totodată, cumpărătorului îi incumbă îndatorirea să conserve în condiții optime marfa în dispută și să o prezinte la data efectuării controlului calitativ, care altfel nu ar putea fi realizat.

În afară de cazurile arătate mai sus, participarea vânzătorului la controlul ce ne preocupă este facultativă și lăsată ca atare la aprecierea sa. Participarea își păstrează în principiu caracterul neobligator, chiar dacă veri-

ficarea mărfurilor în țara cumpărătorului este impusă de prevederile C.G.L. În adevăr, par. 26 pct. 5 din C.G.L., organizînd controlul integral sau parțial de productivitate la locul instalării utilajelor, nu cere și prezența vânzătorului (dacă e vorba, bineînțeles, de alte mărfuri decât utilajele complexe mari, la care se referă prevederile par. 26 pct. 26 din C.G.L., analizate anterior).

Dr. O. CĂPAȚINĂ

financiar

Întîrzieri în efectuarea plăților. Precizări

Printr-o scrisoare primită de la C. Grigoriță, economist din Brașov, ni se solicită lămuriri în legătură cu practica arbitrală referitoare la aplicarea penalităților și dobînzilor în cazul îndeplinirii cu întîrziere a obligațiilor de plată care revin unităților socialiste. Cînd se aplică penalitățile prevăzute de H.C.M. nr. 306/1970?, cînd se aplică dobînda legală de 6% pe an conform Codului civil? care sînt situațiile cînd nu se acordă nici penalități și nici dobînzii? — se întrebă cititorul nostru care își exprimă și unele nedumeriri în legătură cu soluțiile arbitrajului care nu i se par întru totul concordante.

Vom încerca, în cele ce urmează, să răspundem la aceste întrebări și să spulberăm aceste nedumeriri care — anticipăm — nu sînt întemeiate.

Trebuie să începem prin a arăta că legislația economică în vigoare, ca și cea anterioară, consacră obligativitatea stabilirii raporturilor contractuale în scris, în forma prevăzută de lege. Această cerință, privitoare la forma contractului economic, este pe deplin justificată dacă avem în vedere complexitatea și importanța raporturilor contractuale care se stabilesc între unitățile socialiste în baza și în vederea îndeplinirii sarcinilor de plan. Elementele contractului trebuie stabilite precis și în mod complet întrucît, în lipsa unei asemenea stabiliri, se pot ivi, în cursul executării, elemente echoice și neînțelegeri, de natură să periclitaze îndeplinirea întocmai a sarcinilor de plan și a obligațiilor contractuale.

Față de cele învederate, apare în mod clar necesitatea ca stabilirea raporturilor contractuale și executarea lor cu nesocotirea formei scrise prevăzute de lege să nu rămînă fără urmări. Este motivul pentru care practica arbitrală sancționează aceste abateri de la disciplina contractuală, recunoscînd doar efecte limitate executărilor săvîrșite cu încălcarea dispozițiilor normative care consacră obligativitatea formei scrise a contractului. În acest sens, livrările efectuate în

asemenea condiții — și care nu contravin altor dispoziții normative — dau naștere în sarcina unității furnizoare obligației de a răspunde pentru calitatea produselor livrate, iar în sarcina unității beneficiare — obligației de a achita prețul produselor pe care le-a acceptat și de a restitui, dacă este cazul, ambalajele în care s-au livrat produsele. În cadrul acestor efecte limitate, în cazul întîrzierii sau refuzului nejustificat de plată a prețului, unitatea beneficiară nu răspunde cu penalitățile prevăzute de H.C.M. nr. 306/1970 și nici cu dobînda legală de 6% pe an.

Nu este vorba de o inconsecvență a practicii arbitrale, ci de necesitatea sancționării unității furnizoare care a procedat la livrare fără să fi încheiat, în prealabil, un contract scris cu unitatea beneficiară. Întrebunțăm aici noțiunea de contract scris în sensul său larg, înțelegînd atît contractul încheiat în forma înscrisului unic, cit și comanda urmată de acceptare sau de executare.

Aceasta este deci, explicația soluțiilor de neacordare a penalităților și dobînzilor în situațiile de încălcare a dispozițiilor legale privind forma contractului.

Cînd se aplică penalitățile prevăzute de art. 1 lit. g și h din H.C.M. nr. 306/1970 și cînd se aplică dobînzile de 6% pe an? este a doua întrebare la care solicităm răspuns tovarășul C. Grigoriță.

Delimitarea dintre cele două situații se poate face în baza prevederilor art. 1 din H.C.M. nr. 306/1970 potrivit cu care „pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contractele economice se stabilesc, în sarcina părții în culpă, următoarele penalități”.

Deci, penalitățile se aplică numai în cazul neîndeplinirii obligațiilor de plată rezultînd din contracte economice. Asemenea obligații pot izvorî și din alte raporturi juridice, iar nu din contracte economice. În aceste din urmă situații se aplică, conform art. 1088 C. civ., dobînda legală de 6% pe an prevăzută de Decretul nr. 311/1954. Men-

ționăm că, spre deosebire de relațiile de drept civile, în cadrul raporturilor dintre unitățile socialiste nu este nevoie de punere de întârziere, astfel că dobinzile legale se datorează de la data când obligația de plată neîndeplinită a devenit scadentă.

În această privință, cităm următoarele considerente din Decizia primului arbitru de stat nr. 2758/1978: „Examinându-se susținerile petiționarei, se constată că sînt neîntemeiate, întrucît, în speță, este vorba de restituirea unei sume încasate din eroare și nu a unei sume încasate în baza unei prestații sau livrări efectuate pe bază de contract economic, pentru a se putea face aplicațiunea prevederilor art. 1 din H.C.M. nr. 306/1970. Pentru lipsa de folosință a sumei, reclamanta este îndreptățită să primească daune interese de 6% pe an...”

Pentru înțelegerea și mai clară a problemei, precizăm că soluția de mai sus s-a dat în situația cînd unitatea pîrțită a încasat de două ori suma care i s-a adjudecat printr-o hotărîre arbitrală și a întârziat să restituie ceea ce a încasat, a doua oară, în mod nejustificat.

Fiind lămurite deci, regulile de bază care guvernează acordarea sau neacordarea penalităților și a dobinzilor legale, adăugăm că, de la caz la caz, pot interveni elemente particulare care influențează, uneori în mod esențial, dreptul creditorului la dobinzi ori penalități. De pildă, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2644/1978, s-au reținut următoarele:

„Capătul de cerere privitor la penalități de întârziere de 0,3% pe zi a fost respins de organul arbitral, din considerentele hotărîrii rezultînd că numai în timpul soluționării litigiului părțile au reușit să stabilească în mod corespunzător starea de fapt, o serie de aspecte fiind convenite în mod echivoc, din care cauză au dat naștere la interpretări diferite.

Această apreciere a organului arbitral se justifică, întrucît numai în faza de soluționare a litigiului s-au putut aduna toate elementele care explică condițiile reale în care au avut loc transporturile de sfeclă, eliminîndu-se confuziile ivite pe parcurs, determinate și de modul convenției dintre părți”.

Am intenționat să exemplificăm doar varietatea situațiilor particulare pe care viața le oferă spre a demonstra că soluțiile trebuie să fie diversificate, adecvate fiecărui caz în parte. Deci, adoptarea unor soluții diferite nu are semnificația unor rezolvări neconcordante, atîta vreme cît dispozițiile normative și principiile stabilite sînt respectate.

H. MATEI

practică judecătorească

● *Trecerea definitivă în altă muncă cu alte atribuții și cu diminuarea retribuției este nelegală.* Tribunalul Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39, alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, prin decizia nr. 17 din 6 martie 1978 a statuat că trecerea definitivă a unei persoane într-o altă funcție, cu alte atribuții de serviciu și cu diminuarea corespunzătoare a retribuției, în cadrul aceleiași unități, este nelegală, deoarece, potrivit art. 67 din Codul muncii, trecerea în altă muncă decît aceea prevăzută în contractul de muncă nu poate avea loc decît temporar și numai cu păstrarea funcției și a retribuției avute anterior.

● *Oferirea ulterioară a unei munci corespunzătoare consolidează desfacerea contractului de muncă din inițiativa unității.* Este știut că potrivit art. 133, alin. 1 din Codul muncii, unitatea este obligată ca înainte de a lua măsura desfacerii contractului de muncă din inițiativa sa, pentru cazurile prevăzute de art. 130 (1), lit. a-c, e și f să ofere persoanelor în cauză trecerea în altă muncă corespunzătoare, solicițînd în acest scop sprijinul organului ierarhic superior și al organelor de repartizare în muncă sau, după caz, să ia măsuri pentru recalificarea acestora. În acest sens, prin pct. 5 din decizia de îndrumare nr. 9 din 28 decembrie 1974 a Plenului Tribunalului Suprem se face precizarea că ne luarea acestor măsuri înaintea desfacerii contractului de muncă este de natură să ducă la anularea deciziei de desfacere a contractului de muncă. (în C. D. anul 1974 p. 32).

Printr-o recentă decizie a Tribunalului Suprem, secția civilă (decizia nr. 545 din 30 martie 1978) s-a statuat că dacă unitatea își îndeplinește această obligație după desfacerea contractului de muncă, măsura luată (respectiv denunțarea contractului de muncă) se consolidează. Decizia la care ne referim apare cu totul realistă, fără a lipsi însă de eficiență dispoziția citată din Codul muncii și fără a știrbi garanția dată persoanelor încadrate, cu privire la stabilitatea în muncă. Într-adevăr, în cazul în care măsurile premergătoare desfacerii contractului au dus, sau nu, la rezultatul dorit de lege, chiar dacă au fost luate după denunțarea contractului de muncă, cel în cauză nu mai poate invoca nulitatea deciziei unității. Contestația acestuia urmează a fi examinată numai în legătură cu despăgubirea convenită pentru perioada de timp de la desfacerea contractului și pînă la îndeplinirea ulterioară a menționatei obligații legale.

● *Competența de a soluționa litigii privitoare la plata drepturilor bănești.* Confirmînd constanta practică a in-

stanțelor de judecată, Tribunalul Suprem, secția civilă prin decizia sa nr. 498 din 23 martie 1978 a statuat că soluționarea litigiilor privitoare la plata drepturilor bănești cuvenite aparține organelor de jurisdicție a muncii, iar nu organelor administrative. Organul de jurisdicție deci, nu poate stabili încadrarea și nici retribuirea celui în cauză, măsuri de exclusivă competență a administrației, dar poate soluționa cererile privind neplata drepturilor de retribuire cuvenite pentru munca depusă în funcția respectivă (în acest sens și prevederile art. 208 din Legea nr. 57/1974).

● *Dreptul la indemnizația de transferare.* Tribunalul Suprem, secția civilă, prin decizia nr. 750 din 9 mai 1978, confirmînd practica sa mai veche a statuat ca indemnizația de transferare prevăzută de art. 75, alin. 1, din Legea nr. 57/1974 se cuvine celor transferați numai în cazul mutării lor efective în localitatea în care se află noul loc de muncă. S-a decis că nu este suficientă numai schimbarea domiciliului permanent fără ca cel în cauză să se mute efectiv în noua localitate, după cum locuirea efectivă în acea localitate dă dreptul la încasarea indemnizației de transfer chiar dacă se stă numai pe baza unei vize de reședință. Astfel spus, nu menționarea din Buletinul de identitate decid dreptul la indemnizația de transfer, ci faptul de a locui efectiv în localitatea unde se află noul loc de muncă.

● *Nerespectarea obligațiilor din contractul de ucenicie. Consecințe cu privire la cheltuielile de școlarizare.* S-a discutat mult în literatura juridică de specialitate despre natura și caracterul contractului de ucenicie. S-a susținut că nu poate fi caracterizat ca o varietate a contractului de muncă deoarece — în principal — are un alt obiect, dar este un contract de drept al muncii, de netă apartenență la ramura dreptului muncii (Sanda Ghimpu.. Ion Traian Ștefănescu, Șerban Beligrădeanu, Gheorghe Mohanu, Dreptul muncii, tratat, Editura științifică și enciclopedică, București 1977, p. 93, 94), iar instanța supremă a considerat că acest contract nu este deosebit de contractul de școlarizare (secția civilă, decizia nr. 693/1975 în Repertoriu II p. 287, speța nr. 120). În continuarea aceleiași linii de gîndire, Tribunalul Suprem, secția civilă, prin decizia nr. 657 din 18 aprilie 1978 a considerat că acest contract este un contract sinalagmatic, cu obligații reciproce, în care executarea uneia din obligații este dependentă de executarea celeilalte, încît, dacă una din părți nu-și respectă obligația, ea nu poate sili cealaltă parte să și-o execute pe a sa, astfel cum prevede art.

1020 Cod civil. Prin consecință, dacă unitatea nu și-a respectat obligația de a-i asigura ucenicului pregătirea practică și teoretică, ci l-a pus să execute alte lucrări necalificate, plecarea ucenicului urmează a se considera justificată și deci nu este cazul a fi obligat la restituirea cheltuielilor de școlarizare.

● **Litigiu de muncă.** Tribunalul județean Timiș, prin decizia civilă nr. 30 din 10 ianuarie 1977, confirmă practica mai veche a instanței supreme stabilind că acțiunea pentru plata cheltuielilor de judecată făcute în-

tr-un litigiu de muncă și neacordate în cadrul acestuia, constituie, de asemenea, un litigiu de muncă. Într-adevăr, noul litigiu declanșat prin acțiunea persoanei încadrate în muncă reprezintă, în realitate, un accesoriu al primului proces. Așa fiind, cauza se judecă de către comisia de judecată competentă, iar instanța judecătorească soluționează litigiul în complet format dintr-un judecător și doi asesori populari.

dr. C. JORNESCU

întrebări și răspunsuri

● **ZDRAVCU N. ION — Întreprinderea de utilaj petrolier Tirgoviște,** întreabă dacă cerința prevăzută în art. 35 lit. b din Legea nr. 57/1974 privind vechimea de cel puțin 4 ani în specialitatea corespunzătoare studiilor superioare absolvite se referă și la muncitori ori maștri sau numai la funcțiile medii. Din interpretarea logică și literală a prevederii citate rezultă că această condiție privește toate categoriile de personal, fiind comună tuturor.

Pentru orice pretenții bănești ale persoanelor încadrate în muncă față de unitate, termenul de sesizare a organelor de jurisdicție a muncii este de 3 ani de la data când drepturile trebuiau să le fie acordate, prevede art. 176 alin. 2 din Codul muncii.

● **MUNTEANU CONSTANTINA — București,** întreabă dacă o unitate furnizoare poate fi obligată la plata de daune dacă prejudiciul produs beneficiarei nu este cauzat din culpă. Art. 21 alin. 1 din Legea nr. 71/1969 este concludent în sensul că despăgubirea este datorată numai dacă prejudiciul celeilalte părți este cauzat din culpă. Dacă unitatea nu este culpabilă nu poate fi obligată nici la penalități și nici la despăgubiri, regimul juridic stabilit de art. 21 alin. 1 din actul normativ citat fiind același atât pentru penalități cit și pentru daune.

● **VASILE VÎRNAV, Întreprinderea de construcții și montaj Ialomița,** întreabă care este procedura necesară pentru modificarea unui contract economic. Unitatea interesată a obține modificarea clauzelor contractuale va solicita celeilalte acordul cu privire la schimbarea dorită. Dacă aceasta nu este de acord, unitatea interesată va solicita organelor competente, în baza art. 10 alin. ultim din Legea nr. 71/1969, să rezolve neînțelegerea ivită în legătură cu modificarea, actualizarea sau adaptarea contractului economic.

Este de precizat că părțile pot aduce modificări contractelor încheiate în

baza bilanțelor aprobate și repartițiilor emise numai în ce privește clauzele pe care le-au stabilit prin simplul lor acord de voință.

Potrivit art. 12 alin. 4 din aceeași lege, partea care a solicitat modificarea suportă consecințele ce decurg din aceasta.

● **SILVIU SUCIU, Brașov,** întreabă care sînt temeiurile juridice (lege sau doctrină) potrivit cărora termenul de 60 zile pentru emiterea deciziei de imputare nu curge împotriva unității, dacă suma ce reprezintă paguba figurează în bilanțul acesteia, chiar dacă este semnat de director. Soluția de mai sus, la care s-a oprit Tribunalul Suprem printr-o serie de decizii din care cităm nr. 919 din 16 sept. 1966; nr. 906 din 5 iunie 1963; nr. 1244 din 13 noiembrie 1959 (vezi Repertoriu I pag. 600 speța 569) pornește de la temeiuri de fapt și nu de drept căci, așa cum învederează instanța noastră supremă, data prezentării bilanțului, respectiv a semnării lui de către conducător, nu poate fi socotită ca reprezentînd momentul în care conducerea unității a luat cunoștință de existența prejudiciului, deoarece bilanțul nu este decît un act de contabilitate prin care se constată activul și pasivul unei activități financiare pentru o anumită perioadă de timp, iar nu un act prin care s-a adus la cunoștință conducătorului, în mod special, existența prejudiciului.

În cazul relatat de dv. nu însă acest aspect este relevant. Termenul de 60 zile, prevăzut de art. 108 alin. 2 din Codul muncii, curge o singură dată împotriva autorului (sau autorilor) pagubei și începe de la data cînd conducătorul a luat cunoștință de existența prejudiciului. Faptul că în prima decizie de imputare nu figurează ca datornici totuși adevărații autori ai pagubei, nu dă dreptul unității ca, după trecerea termenului legal, să emită o altă decizie de imputare împotriva acestora. În asemenea situații, unitatea va recupera paguba de la cei care nu au indicat pe adevărații autori ai prejudiciului, potrivit

celor statuate de Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 5/1974.

● **I.P.B. Granitul — București,** întreabă de cînd se naște dreptul la acțiune pentru plata unor penalități referitoare la nedecontarea în termen a unor produse livrate. Dreptul la acțiune al unității creditoare se naște de la data cînd unitatea care a primit produsele trebuia să facă plata, iar prescripția, în cazul în care vîntre-resează, este de 6 luni, potrivit art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958.

● **IANOȘ ARPAD — Odorheul Secuiesc, județul Harghita,** întreabă dacă are dreptul la indemnizația de cazare sau la plata de ore suplimentare în situația în care, fiind în delegație, în interes de serviciu, a călătorit trei nopți cu trenul, iar în zilele respective și-a îndeplinit sarcinile permise.

Indemnizația de cazare se plătește de unitate cînd delegatul a suportat o asemenea cheltuială, dat fiind că toate sumele plătite de unitate pentru deplasările efectuate în interesul serviciului au caracter compensatoriu. Unitatea este datoare a rambursa anumite cheltuieli, făcute potrivit legii, de cel trimis în delegație. Dacă aceste cheltuieli nu au fost efectuate, cel în cauză nu poate solicita rambursarea lor.

În situația relatată de dv. nu aveți dreptul nici la retribuirea orelor suplimentare efectuate noaptea, dat fiind că, în principal, orele efectuate peste durata normală a timpului de lucru se compensează cu timp liber corespunzător, în următoarele 30 de zile, potrivit art. 120 din Codul muncii.

C. J.

● **I. DEMETRESCU (București)** întreabă dacă în cazul primirii cu înțelegere a produselor din import unitatea beneficiară este în drept să refuze, pentru acest motiv, achitarea facturii emise de către întreprinderea de comerț exterior comisionară.

Împrejurarea că furnizorul străin a întârziat livrarea produselor nu îndreptățește refuzul unității beneficiare de a achita factura în temeiul art. 19 din Legea nr. 71/1969.

Un atare refuz s-ar justifica numai în cazul în care din contractul încheiat cu acel furnizor ar fi rezultat dreptul cumpărătorului de a refuza primirea produselor care nu au fost livrate în termen iar întreprinderea de comerț exterior comisionară a fost în situația de a putea efectua un asemenea refuz.

● **R. TAȘCU (Sibiu)** solicită lămuriri cu privire la modul în care se consideră perfectat un contract economic semnat cu obiecțiuni în situația în care unitatea beneficiară, invitată să se prezinte pentru conciliere, comunică că nu este în măsură să-și

trimită delegatul la sediul unității furnizoare și solicită acesteia să procedeze conform dispozițiilor legale.

În condițiile în care unitatea beneficiară a declarat că-și susține în continuare obiecțiunile, netrimiteria delegatului de conciliere nu poate fi privită ca o renunțare la obiecțiuni. Unitatea furnizoare avea îndatorirea să stăruie pentru realizarea concilierii și în cazul în care acesta se dovedea ne realizabilă, trebuia să procedeze la sesizarea organelor competente, conform art. 10 din Legea nr. 71/1969.

Dacă unitatea furnizoare nu a procedat astfel, contractul se consideră perfectat prin acceptarea tacită a obiecțiunilor, cu excepția acelor prin care se contravenea repartiției și dispozițiilor normative imperative.

H. M.

● **COOPERATIVA MEȘTEȘUGĂREASCA „STRĂDUINȚA”, Cristuru Secuiesc** — Absolventul învățământului superior tehnic, încadrat cu retribuția tarifară convenită pentru al doilea an de activitate, în condițiile prevăzute de art. 35 din Legea nr. 57/1974, are dreptul ca după 12 luni să fie retribuit la nivelul de bază prevăzut pentru funcția ocupată. Obligația de a efectua în continuare stagiul integral (de 3 ani) se menține indiferent de retribuirea ce i s-a stabilit conform legii.

● **NICOLAE GHEORGHIU, Călărași** — Mutarea efectivă în localitatea unde personalul muncitor a fost transferat se dovedește și cu viza de flotant înscrisă în buletinul de identitate, iar schimbarea domiciliului numai în cazul când, în buletinul de identitate se precizează noul domiciliu și anume localitatea unde personalul a fost transferat.

● **MARIA NIȚĂ, Rm. Vlcea** — Pentru a putea fi încadrată ca proiectantă se cere să îndeplinească condiția de pregătire corespunzătoare, respectiv să fiți absolventă a unei școli medii tehnice sau a liceului industrial.

● **ALEXANDRA BUZATU, Balș** — Personalul trimis în delegare în interesul serviciului, potrivit prevederilor art. 8 din H.C.M. nr. 822/1959 — republicată, are dreptul la rambursarea cheltuielilor de transport în condițiile acestei hotărâri și a Normelor de decontare și control nr. 11850/1963.

Menționăm că la art. 21 din „Norme” se precizează că în cazul în care este posibilă utilizarea mai multor mijloace de transport (tren, auto, avion etc.), se vor putea rambursa cheltuielile corespunzătoare mijlocului de transport cel mai avantajos ca timp și bani. Aplicarea acestei preve-

deri este în competența conducătorului unității, singurul în măsură să aprecieze asupra situației.

● **MARIA HOITAN, Cimpina** — Conform prevederilor alin. 2 al art. 74 din Legea nr. 57/1974, cei care ocupă temporar o funcție de conducere vacantă sau înlocuiesc titularul postului respectiv, pot beneficia de retribuția prevăzută la alin. (1) al aceluiași articol, numai dacă înlocuirea este de o durată mai mare de 30 zile.

● **ÎNTEPRINDEREA DE MORĂRIT ȘI PANIFICAȚIE „DOBROGEA”, Constanța** — Conducătorii auto la care vă referiți nu întocmesc acte ca gestionari, astfel că nu îndeplinesc condițiile prevăzute de pct. 2 din cap. V al anexei IV la Legea nr. 57/1974 pentru a putea beneficia de retribuția suplimentară prevăzută de lege.

● **TUDOR VALERIU, Cimpina** — Vechimea minimă necesară pentru ocuparea funcției de contabil șef secție de gr. I sau II este de 8 ani. Menționăm că în condițiile prevăzute de art. 63 din Legea nr. 12/1971 organele de conducere colectivă a centralei industriale căreia îi este subordonată unitatea unde lucrați, pot aproba reducerea cu până la 2 ani a acestei vechimi.

● **MARIA STREMTAN, Colibi, Alba** — Legea pensiilor pentru membrii cooperativelor agricole de producție nu prevede reducerea limitei de vîrstă pentru cooperatoarele care au născut mai mulți copii. Dacă sinteți incapabilă de muncă și organele competente au stabilit că sinteți invalidă de gradul II, aveți dreptul la pensia de invaliditate corespunzătoare, deoarece ați lucrat mai mult de 10 ani în cooperativă.

● **AURICA HAȘEGAN, Sibiu** — În ipoteza în care ați încheiat contractul de muncă cu unitatea la care ați fost repartizată, iar ulterior ați fost transferată în interesul serviciului, cu respectarea prevederilor art. 11 lit. a din Legea nr. 1/1970, la o unitate situată în altă localitate decît aceea a domiciliului dv., puteți solicita drepturile prevăzute de art. 75 din Legea nr. 57/1974. În situația dv. indemnizația de transfer se calculează pe baza retribuției medii zilnice realizate în perioada cît ați lucrat la unitatea de unde ați fost transferată.

● **IVAN IOSIF, Zalău** — Organul colectiv de conducere a organizației de proiectare are competența ca, în limita fondului de retribuire planificat, să stabilească metodologia de calcul și cotele din fondul de retribuire convenite proiectanților care lucrează în acord global. În situația prezentată de dv., odată cotele stabilite de organul colectiv de conducere a unității, numai acesta are dreptul să le modifice.

● **MARIAN VLADU, Tirgoviste** — Perioada cît ați funcționat ca maistru provizoriu (în prezent această funcție este desființată) se consideră ca vechime în specialitate într-o funcție tehnică. Întrucît din duplicatul carnetului dv. de muncă rezultă că între 1 august 1971 și 1 aprilie 1973 ați îndeplinit această funcție, nu se mai cere nici o altă dovadă sau condiție pentru dovedirea, ca atare, a vechimii într-un funcție tehnică, pentru perioada respectivă.

● **FABRICA DE BERE, Buzău** — În cazul relatat de dv. soțul beneficiară de alocație pentru toți trei copii. Art. 5 alin. 2 din Decretul nr. 246/1977 stabilește o singură derogare de la această reglementare de principiu și anume situația cînd soțul nu se încadrează într-una din categoriile prevăzute la alin. 1.

● **GHEORGHE IONIȚĂ, Brăila** — Față de prevederile art. 6 și art. 4 (alin. 3) din Decretul nr. 246/1977, întrucît primul copil n-are drept la alocație, nefiind în întreținerea familiei, pentru ceilalți doi copii se acordă alocația corespunzătoare cuantumului prevăzut pentru primul, respectiv al doilea copil, în raport de retribuția tarifară de încadrare.

● **MARIA NISTOR, Roata de Jos, Ilfov** — Capacitatea de producție este posibilitatea maximă a unui utilaj, a unei secții, a unei întreprinderi sau ramuri de a produce anumite produse în cursul unei perioade (de obicei un an), stabilită pe baza următoarelor trei elemente: cantitatea utilajului de producție conducător existent, normele extensive maxime, precum și normele intensive maxime care au la bază experiența cea mai avansată din cadrul ramurii, în ceea ce privește nivelul organizatoric și de calificare. Capacitatea de producție a secției, întreprinderii sau ramurii se determină fără să se ia în considerare locurile înguste și deficiențele organizatorice.

Capacitatea de producție se exprimă în unități naturale sau convenționale — naturale. În unele subramuri ale industriei constructoare de mașini, capacitatea de producție se exprimă parțial și prin fondul total de timp (maxim (posibil) al utilajelor de producție conducătoare, fără să se mai considere și norma intensivă maximă.

Se disting: capacitatea existentă la începutul anului și capacitatea de producție medie anuală, care presupune luarea în considerare atît a modificărilor intervenite în cantitatea utilajului de producție în cursul anului (intrări și ieșiri de utilaje), cît și a îmbunătățirii normelor intensive și extensive de folosire a capacității. Modificările în cantitatea utilajului de producție se determină în funcție de luna și ziua în care au loc intrările și ieșirile utilajelor.

oferte
DE PRODUSE
DIN STOC

• capacitati de
productie
• produse noi

<p>1</p> <p>FABRICA DE UTILAJ SI PIESE DE SCHIMB TRANSPORTURI BUCURESTI</p> <p>Str. Veseliei nr. 5 sect. 6 Telefon : 23.28.18</p>	<p>2</p> <p>TRUSTUL INSTALATI MONTAJ BRAȘOV ȘANTIERULUI SIBIU</p> <p>Str. Turismului 12 ; Telefon : 1.61.15</p>	<p>3</p> <p>UZINA MECANICA CLUJ-NAPOCA</p> <p>Calea baciului nr. 2 ; Telefon : 2.54.53</p>
--	--	---

**MOTOARE
UTILAJE-SCULE**

MOTOREDUCTOARE TIP NEPTUN

- 2 GA 7,1—1,5 Kw.×1500 t/m buc. 3
- 2 IA 18—1,1 Kw.×1500 t/m buc. 9
- 2 LA 20—3 Kw.×1500 t/m buc. 10
- 2 IA 16—1,5 Kw.×1500 t/m buc. 12
- 2 NA 14—4 Kw.×1000 t/m buc. 3
- 2 GA 14—0,75 Kw.×1500 t/m buc. 12
- 2 GA 16—0,75 Kw.×1500 t/m buc. 10
- 2 GA 20—0,75 Kw.×1500 t/m buc. 20
- 2 IA 18—1,5 Kw.×1500 t/m buc. 20
- 2 GA 14—1,1 Kw.×1500 t/m buc. 10
- 2 NA 18—5,5 Kw.×1500 t/m buc. 5
- 2 IA 20—1,1 Kw.×1500 t/m buc. 7
- 2 LA 18—3 Kw.×1500 t/m buc. 5
- 2 NA 20—5,5 Kw.×1500 t/m buc. 5

ELECTROPOMPE

- MIL 401—SADU — 2,2 Kw.×1500 t/m buc. 1

- MIL 251 buc. 1
- CERNA — 0,75 Kw.×1500 t/m buc. 5

VENTILATOARE

- V 454 Q 3500 — 13 Kw.×3000 t/m buc. 1
- V 434 Q 2500 — 22 Kw.×1500 t/m buc. 3
- V 434 Q 2500 — 22 Kw.×1500 t/m buc. 3
- V 473 Q 2000 — 1,5 Kw.×1500 t/m buc. 6
- V 474 Q 10000 — 11 Kw.×1500 t/m buc. 4

REDUCTOARE

- 3 LA 71 V 03—0,37 Kw.×750 t/m buc. 3

- 1 BH 1—12,5 st. buc. 20
- 3 H 305—50—7 buc. 20
- 2 CH 285—4:28 buc. 10
- 2 BH 22,4 buc. 5

RULMENȚI

- Rulmenți seria 1320 K buc. 18
- Idem 1322 buc. 7
- Idem 1210 buc. 70
- Bucșe pentru rulm. sr. H 317 buc. 240
- Idem 313 buc. 70
- Plăcuțe Widia S 2—10—10 buc. 1300
- Idem S 3—14—10 buc. 3400
- Idem H 1—11—10 buc. 580
- Curele trapezoidale 8×13×1180 buc. 50
- Lac incolor kg. 150
- Roți cauciuc căruclor Ø 85×23×30 buc. 1500

INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO IAȘI

Strada Aurel Vlaicu nr. 77

ANUNȚĂ:

Secția FORJĂ dispune de capacități de forjare liberă, piese cu greutate între 1—90 kg.

Cei interesați se vor adresa serviciului P.P.U.P., din cadrul întreprinderii

Telefon 42410 interior 149

CONSTRUCȚII – INSTALAȚII ELECTRICE

2

- Pompă centrifugă Lotru-100 pentru ulei, Q = 100 mc/h, H = 45 m CA, cu motor electric buc. 2
- Baterie încălzire abur tip B-1-II/2-610×1050, PN = 10 Kg/cm², D = 5000 mc/h, Q = 14200 Kcal/h buc. 1
- Idem apă supraincälzită tip B-1-II/1-230×1050, D = 6 000 mc/h, Q = 8 2000 Kcal/h buc. 3
- Idem tip B-1-II/5-760×1950, D = 15750 mc/h, Q = 24600 Kcal/h buc. 13
- Ventilator centrifugal silențios fără motor VS-9-220/380 V, Q = 35000 mc/h, H = 100 mm-CA buc. 3
- Țeavă cupru Ø 9×1,5 kg. 105
- Idem 24×4 kg 81
- Idem 30×3 kg. 545
- Idem 40×4 kg. 72
- Idem 60×4 kg. 19
- Bare cupru Ø 6 kg. 74
- Idem 8 buc. 59
- Bare bronz Ø 200 kg. 600
- Cablu CYABY 4×120 ml. 198
- Idem CHPBY-6 Kv. 3×70 ml. 30
- Conductor AFY-120 ml. 261
- Idem AFY-185 ml. 130

3

- Ampermetru E54-600 A buc. 3
- Transformator 0,2A-300VA-90V buc. 20
- Armătură cu braț buc. 5
- Idem 100W/lampa pt. siloz buc. 112
- Idem 200 W buc. 15
- Idem cu braț 200W buc. 4
- Bec electric 220/25 W buc. 250
- Idem 220/100 buc. 150
- Bobină 25 W buc. 10
- Balastru 65W buc. 57
- Idem BI 40 W buc. 35
- Buton dublu comandă buc. 2
- Bandă sticlă 20 mm ml. 3000
- Idem 30 mm ml. 2000
- Bandă vegetală 15 mm l. 1000
- Idem 20 mm ml. 3000
- Idem 25 mm ml. 6000
- Idem 30 mm ml. 5 000
- Bobină 380 V buc. 10
- Idem 220v-50HZ buc. 30
- Idem 220v-50HZ buc. 30

- Bandă mătase 0,10×25 ml. 2000
- Idem 0,10×30 ml. 5000
- Bloc releu termic 8A buc. 1
- Idem 10A buc. 3
- Idem 15A buc. 30
- Buton ciuperea cod 6514 buc. 15
- Buton reținere Cod 6524 buc. 10
- Conductor FY 10 mm ml. 1280
- Idem CSYY 16×1,5 ml. 150
- Idem MCG 4×16 ml. 120
- Contactor AC3 6-200 V Cod. 4001 buc. 2
- Condensator ISOKOND TGL Tip. IKC 380v buc. 5
- Chei comandă buc. 10
- Contactor 50 mm buc. 114
- Carbuna convertizor 50×20×20 buc. 55
- Capac ventilator lateral IV buc. 414
- Comutator stea triunghi 63 A buc. 10
- Comutator 63 A buc. 5
- Comutator cu came 20 V buc. 7
- Comutator mașini unelte buc. 10
- Comutator stea triunghi 32 A buc. 15
- Contactor stea triunghi 63 A buc. 6
- Contactor AC3 20A/80 v cu relee buc. 12
- Idem AC3 25A/380 v cu relee buc. 15
- Idem AC3 200A/380 v buc. 2
- AC3 100A/380 v cu relee buc. 6
- K1-40 A buc. 2
- Idem TCA-10 A cu relee cod. 4006 buc. 150
- Idem TCA-63 A buc. 15
- Idem TCA-40 A buc. 5
- Idem TCA-6 A cod. 4003 buc. 10
- Clame siguranță 10 mm buc. 35

DIVERSE

- Bocanci cu talpă de cauciuc per. 150
- Bluze vătuite buc 8
- Costume antiaccizi buc. 1
- Idem buc. 3
- Combinezioane cauciuc buc. 2
- Costume stofă solub. buc. 2
- Idem buc. 2
- Haine vătuite buc. 25
- Jambiere piele per. 100
- Mănuși sudor per. 400
- Ochelari sudor buc. 50
- Ochelari metalurgist buc. 150
- Șorț doc cu pieptar buc. 72
- Șorț doc buc 45
- Pantaloni vătuiți per. 64
- Palmare mater. plastic per. 955
- Pelerina cauciuc buc. 5
- Vestă vătuită buc. 50
- Bonete doc buc. 100
- Șorț doc buc. 25

SUB TIPAR!

*Relații economice
internaționale Vol. IV*

CONTRACTUL COMERCIAL DE VÎNZARE INTERNAȚIONALĂ

- Convenții ● drept român
- uzanțe ● clauze
- practică arbitrală ●

DIN CUPRINS :

- Contractul comercial de vânzare internațională - instrument fundamental în schimburile economice mondiale.
- Formarea contractului.
- Obiectul prestațiunii vânzătorului : marfa
- Obiectul prestațiunii cumpărătorului : prețul
- Condiții de livrare
- Garanții - reclamații - exonerare - arbitraj
- Contract economic de livrări pentru export - interferențe cu contractul comercial de vânzare internațională
- Derularea contractelor
- Practică arbitrală comercială internațională
- Practică arbitrală privind contractele economice de export și import

STRUCTURA FIECĂRUI CAPITOL :

1. - convenții internaționale - texte selective
2. - drept român - art. din Codul civil, Codul comercial și din legi speciale (nr 1/1971 etc.).
3. - uzanțe uniforme internaționale
4. - comentarii - scurte precizări și sinteze
5. - clauze - studiu comparativ al contractelor model și a contractelor încheiate de întreprinderile române de comerț exterior

Comenzile se fac pe adresa redacției și vor fi executate cu plata în ramburs, costul unei lucrări fiind de 20 lei.

VĂ

RECOMANDĂ:

ASIGURAREA COMPLEXĂ A GOSPODĂRII DUMNEAVOASTRĂ

Pentru a înlesni înlăturarea urmărilor financiare ale unor evenimente neprevăzute ce se pot întâmpla într-o gospodărie și care pot provoca pagube materiale, accidentarea unor persoane etc., ADAS a pus la dispoziția cetățenilor o formă de asigurare convenabilă și eficientă: „ASIGURAREA FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR”.

Aceasta este o asigurare combinată, în același contract fiind cuprinse trei feluri de asigurări :

- asigurarea bunurilor din gospodărie ;
- asigurarea de accidente produse la domiciliul asiguratului ;
- asigurarea de răspundere civilă legală.

● ASIGURAREA BUNURILOR DIN GOSPODĂRIE

În această asigurare sînt cuprinse aproape toate bunurile existente într-o gospodărie : mobilier, obiecte casnice, îmbrăcăminte, covoare, aparate de radio, televizoare, mașini de cusut, frigider, sobe de orice fel, produse agricole, viticole, pomicele, produse animaliere și alimente, combustibil, materiale de construcții și multe altele.

Sînt cuprinse în asigurare - pentru 20% din suma asigurată specificată în contract - și bunurile asigurabile luate oriunde în afara domiciliului, în aceeași sau în altă localitate.

Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri în cazurile de deteriorare sau distrugere a bunurilor asigurate, provocate de o multitudine de riscuri, ca de exemplu : incendiu, trăsnet, explozie, ploaie torențială, inundație, grindină, furtună, prăbușire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheață ; avarii accidentale produse la instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire ; pierdere sau dispariție cauzate de riscurile asigurate ; furt prin efracție și altele.

● ASIGURAREA DE ACCIDENT

Aria de protecție a acestei asigurări este largă. Sînt asigurate pentru urmările accidentelor întimplale la domiciliul asiguratului urm-

toarele persoane : asiguratul, soția acestuia, precum și părinții și copiii acestora, dacă, în mod statornic, locuiesc și gospodăresc împreună cu asiguratul. Sînt cuprinse în această asigurare majoritatea situațiilor de accidente cauzate de o serie de evenimente ca : incendiu, trăsnet, explozie, lovire, cădere, alunecare, acțiunea curentului electric, Intoxicare subită și altele.

● ASIGURAREA DE RĂSPUNDERE CIVILĂ LEGALĂ

În această asigurare sînt cuprinse cazurile de răspundere civilă, pentru despăgubiri datorate de asigurat și de soția acestuia sau de persoane care se află în întreținerea asiguratului, în calitate de locatar, față de proprietar, pentru pagube produse la imobil de incendiu sau explozie, pentru despăgubiri datorate terților pentru accidentarea persoanelor și avarierea bunurilor la domiciliul asiguratului, precum și pentru cele datorate locatarilor apartamentelor învecinate, pentru pagube la bunurile asigurabile ori la pereții, planșeele, tavanele și pardoselile apartamentelor respective, cauzate de o inundație produsă în apartamentul asiguratului.

*

PRIMA DE ASIGURARE care se achită de persoana ce încheie asigurarea este de numai 2 lei pe an pentru fiecare 1 000 de lei din suma asigurată stabilită la cererea asiguratului pentru bunurile din gospodărie.

De exemplu, pentru asigurarea unor bunuri din gospodărie în valoare de 10 000 de lei se plătește o primă de asigurare de 20 de lei pe an, iar pentru asigurarea unor bunuri în valoare de 25 000 de lei se plătește o primă de asigurare de 50 de lei pe an.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări, vă recomandăm să vă adresați responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.